

УДК 629.73:623.592

ОНИПЧЕНКО Павло Миколайович,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри тактики авіації льотного факультету, Харківський національний університет Повітряних Сил

НЕВЗОРОВ Роман Вікторович,

старший викладач кафедри льотної експлуатації та бойового застосування літаків льотного факультету, Харківський національний університет Повітряних Сил

РОЛЬ АВІАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ КУРСАНТА-ЛЬОТЧИКА В УМОВАХ БАГАТОПРОФІЛЬНОГО ВВНЗ

В даній статті розглядається сучасний стану розвитку професійної підготовки курсанта-льотчика в умовах багатoproфільного авіаційного ВВНЗ. Визначається роль і місце авіаційної педагогіки в цьому процесі. Окреслюються якості, які вона повинна розвивати у майбутніх льотчиків. Наголошується, що в структуру готовності курсанта-льотчика до професійної діяльності повинні входити наступні компоненти: мотиваційний; орієнтовний; операційний; вольовий; оціночний.

Ключові слова: освітній процес, професійна підготовка, курсант-льотчик, авіаційна педагогіка, льотна діяльність, професійна надійність.

Постановка проблеми. На протязі останнього сторіччя питання обґрунтування системи професійної підготовки льотного складу досліджували в першу чергу психологічна та медична науки, а також в сфері підготовки військових льотчиків – воєнна педагогіка.

Історія розвитку теорії професійної підготовки льотного складу має багато прикладів, коли робились спроби систематизувати науковий напрям, що лежить в основі теорії навчання льотчиків. Найбільш близьким рішенням даної проблеми є розробка психолого-педагогічної теорії льотного навчання, поняття якої ототожнювалось з терміном «авіаційна психологія та педагогіка».

Характерною ознакою, що дозволяє віднести авіаційну педагогіку до галузі педагогічної науки, є те, що в ній проявляються обидві сторони педагогіки як наукової теорії так й мистецтва. Авіаційна педагогіка використовує результати власних досліджень, та синтезує й спирається на теоретичні ідеї інших наук про людину.

Відповідно до основних ознак педагогічної науки, авіаційна педагогіка здійснює вивчення наступних теоретичних проблем:

- виявлення закономірностей розвитку та формування особистості льотчиків в умовах спеціально організованого льотного навчання та виховання;
- уточнення завдань льотного навчання та виховання;
- удосконалення змісту льотного навчання та виховання;
- розвиток методології льотного навчання та виховання.

Таким чином основними категоріями авіаційної педагогіки є:

- формування особистості льотного складу;
- льотне виховання;
- льотна освіта;
- льотне навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійна підготовка майбутніх військових льотчиків стала предметом пильної уваги багатьох учених. Проблеми підготовки льотного складу приділяли велику увагу С. Альошин, М. Гнатович, А. Каплін, П. Картамишев, П. Корчемний, В. Махнін, Р. Макаров, А. Тарасов і інші. Їхні дослідження розглядають

питання формування вмінь і якостей професійної діяльності льотного складу в процесі льотної підготовки [2; 3].

Проблемі професійної підготовки курсанта-льотчика присвячений ряд досліджень, виконаних у ВНЗ (О. Керницький, А. Лялін, І. Сидорова, І. Сташкевич, Д. Сіненко), де розглянуті питання навчання й виховання в рамках загальнонаукових і спеціальних дисциплін [1; 7].

В дослідженнях останніх років проведено декілька досліджень з проблем професійної підготовки пілотів цивільної авіації (І. Глухих, О. Макаренко, Г. Пашенко, О. Підлубна, Е. Кміта, Ю. Щербіна) та тренажерної підготовки курсантів-льотчиків (М. Сідоров, Р. Невзоров) [4; 5; 6].

Водночас аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури за останні 20 років свідчить, що проблема професійної підготовки курсантів-льотчиків в умовах багатoproфільного ВВНЗ залишається недостатньо розробленою. Питання ролі авіаційної педагогіки у професійній підготовці курсанта-льотчика в умовах багатoproфільного ВВНЗ практично не вивчались. Все це утворює пробіли у безперервному ланцюгу формування високопрофесійного льотчика.

Метою статті є проаналізувати сучасний стану розвитку професійної підготовки курсанта-льотчика в умовах багатoproфільного авіаційного ВВНЗ.

Визначити роль і місце авіаційної педагогіки в цьому процесі. Окреслити які якості вона повинна розвивати у майбутніх льотчиків.

Виклад основного матеріалу дослідження. За останні 25 років система професійної підготовки курсантів-льотчиків для ЗС України мала велику кількість еволюційних та революційних змін, тому фактом є те, що українська школа льотчиків розвивалась своїм специфічним шляхом враховуючи закордонний досвід.

Становлення вітчизняної льотної школи показало, що сучасний рівень розвитку літальних апаратів та військової науки вимагає такої привабливості льотної професії, щоб найбільш розвинута молодь з дитинства мріяла та готувалась до підкорення повітряного простору.

Це дає можливість, відповідно до існуючої науково-обґрунтованої методики психологічного професійного відбору, залучати до льотного навчання з гарантованою якістю тільки курсантів двох основних груп профвідбору. Досвід льотного навчання підтверджує, що відхилення від даної вимоги негативно впливає як на етапі початкової професійної підготовки льотчика, так й на етапі його подальшої льотної служби.

Іншим проблемним питанням, що негативно впливає на мотивацію курсантів на сучасному етапі, є завантаженість супутніми навчальними дисциплінами не пов'язаними з льотною діяльністю. Тому виникло протиріччя між строками льотного навчання та кількістю дисциплін, що вивчаються, яке переростає в проблему послідовності проходження навчальної програми.

Проблемою також залишається створення та утримання сучасної навчально-матеріальної бази професійної підготовки курсанта-льотчика, яка являє собою велике матеріальне та методичне утворення, основними елементами якої є авіаційні тренажери, літальні апарати, аеродроми, пілотажні зони, полігони.

Структура пілотування літального апарата хоч й регулюється КЛЕ (Керівництво з льотної експлуатації), але здійснюється опосередковано через закони, що регулюють психічну діяльність. Будь-які інструкції, навчальні програми, настанови засвоюються, розуміються виходячи з індивідуально-психологічних особливостей особистості, культури, виховання, образу свого «Я» в системі професійної діяльності. З причини нерозуміння сутності цього явища зміст професійної підготовки курсанта-льотчика ухиляється з необхідного курсу: не прищеплюється потреба до знань про себе, відсутні посилені психофізіологічні тренування резервних можливостей психіки для забезпечення надійності дій. Таким чином особистість льотчика в існуючих вимогах не домінує, а представлена в розмитих поняттях.

Поза професійною підготовкою проходять морально-вольові, лідерські та престижно-комунікативні якості, намагання до постійного самовдосконалення та інші якості. Не оцінюється й головний для курсанта-льотчика параметр – мотивація на льотну діяльність.

Таким чином, на сучасному етапі становлення вітчизняної льотної школи достатньо мати професійні знання, навички та вміння, щоб вийти з стін льотного вищого навчального закладу.

Але авіаційна педагогіка вітчизняної льотної школи включає в себе сферу практичної діяльності по вихованню курсанта-льотчика, а в цьому випадку на перше місце виступає виховне мистецтво. Мистецтво виховання, являючись прикладною складовою авіаційної педагогіки, реалізує теорію в практичній діяльності по вихованню курсанта, здатного надійно здійснювати професійну діяльність в авіаційній системі.

Аналіз освітнього процесу показав, що у багатопрофільному ВВНЗ виховання відданості льотній справі курсанта-льотчика здійснюється льотною корпоративною атмосферою створеною в процесі льотного навчання у ВВНЗ, льотними командирами, начальниками та польотами. І тільки при умові прищеплення курсанту відданості льотній роботі формується його особиста професійна надійність. Основами такої системної надійності є: невичерпана любов до польотів, активність до самовдосконалення, пізнання себе, відповідальність перед собою, пізнання того та усвідомлення того, чого ніколи не відчуєш на Землі.

Розглянемо детальніше, що ж робить курсанта-льотчика таким, що виховується? Виховати справжнього льотчика, навчити його жити в льотній професії – це означає навчити обов'язковості. В цьому, на наш погляд, одна з умов тієї єдності навчання та виховання, про яку так багато говориться й яка ще не стала реальністю.

Сутність виховання в льотному ВВНЗ складається з того, що викладач-льотчик, льотчик-інструктор пробуджують у курсантів прагнення до ідеального, до того, що повинно бути.

Розуміння та відчуження обов'язковості – основа освіченості та культури військового льотчика. Ідеї про обов'язковість увійдуть у душу курсанта та стануть його ідеалом лише тоді, коли обов'язковість стане стилем мислення, стилем льотної роботи.

Як вкласти в душі майбутніх льотчиків цю мудрість життя? Ми вважаємо, що за допомогою безмежної сили слова викладача-льотчика та льотчика-інструктора. Виховання словом – саме складне, важке, що є в педагогіці.

Основна мета льотчика-вихователя – втілити норми та правила, істини й принципи професії льотчика в слово, яке проникне ідеєю обов'язковості. Це слово, спрямоване до курсантів-льотчиків, – як жити, щоб стати справжнім льотчиком.

Слово викладача-льотчика або льотчика-інструктора ми вважаємо найнеобхіднішим та самим тонким торканням людини, переконаної в правоті та красоті своїх поглядів, переконань, світогляді на професію військового льотчика, до серця курсанта, який прагне бути майстром льотної справи. Замітимо – торкання переконаності до прагнення бути висококваліфікованим льотчиком, до прагнення стати сьогодні краще, чим був вчора. Тільки при тій умові, коли торкаються ці дві речі, є справжнє виховання. Таким чином виховання словом стає можливим лише там, де перед нами людина, що піддається вихованню.

Виховання не має магічної сили, щоб зробити людину щасливою незалежно від тих обставин, в яких вона живе, але виховання зобов'язане зберегти цей великий духовний стан – бажання літати та щастя відчуття польотів.

Якщо кожний політ розкривається перед курсантом своєю красою, він легше піддається вихованню. Він прислуховується до кожного слова викладача (льотчика-інструктора).

Таким чином функціонування авіаційної підсистеми «викладач-курсант» в її психолого-педагогічному просторі регулюється здатністю викладача-льотчика використовувати специфіку льотної роботи, як неземного роду діяльності, щодо виховання, навчання, спираючись на особистість курсанта та його мотив, ціннісні орієнтації та потреби [2].

Тому, курсанта-льотчика робить таким, що виховується глибока віра у викладача-льотчика (льотчика-інструктора). Перед тим як для курсанта стане непорушною істиною правило, норма, він повинен відчувати поряд того, кому довіряє, ким пишається. Не потрібно бути ангелом, щоб мати право виховувати справжнього льотчика, необхідно самому бути істинним авіатором – жити правильно, високо нести ідеал льотної професії.

Велике значення у вихованні стійкого, постійного бажання вчитись та добиватись все більших успіхів має той бадьорий, життєрадісний тон, який створюється викладачем-льотчиком на занятті та льотчиком-інструктором у польоті. Бувають випадки, коли байдуже відношення викладача до навчального матеріалу відразу ж передається курсантам.

Виховання бажання вчитись ми також щільно пов'язуємо з вольовою сферою майбутніх льотчиків. Основними вольовими мотивами, що збуджують до навчання повинні бути наступні: свідоме відношення до льотної роботи, підготовка до тривалої льотної діяльності.

Але не льотна робота взагалі, а майстерна льотна робота повинна стати життєвою практикою кожного майбутнього льотчика. Льотна робота повинна досягнути ступеня майстерності відповідно досягнутого рівня льотної підготовки та індивідуальних особливостей курсанта й тільки тоді вона стане дійсно могутнім фактором виховання, формування морального обліку майбутнього льотчика.

Зробити творче тактичне мислення, творчу льотну роботу могутнім засобом формування військового льотчика – з цього складається сутність педагогічної майстерності викладачів льотного ВВНЗ.

Тобто завдання авіаційної педагогіки забезпечити в процесі льотного навчання перехід у контрольних та тренувальних польотах знань, розуму курсантів у відчуття. Відчуття літака, відчуття польоту, які стоять поряд зі знаннями та інтелектом.

Високий ступінь льотного навчання курсантів досягається також, якщо до цієї проблеми підходити з позиції використання методів психолого-педагогічного впливу на професійно важливі якості: особистісні, інтелектуальні, психологічні, психофізіологічні, фізіологічні, фізичні. Це можливе при умові прищеплення курсантам потреби до знань про себе, що, в свою чергу, передбачає отримання знань з психології та фізіології льотної праці, психологічного аналізу помилок, втоми та харчування, психічних станів, авіаційної медицини та ін. Тобто курсанта необхідно навчити пізнавати людський фактор в авіації, виходячи з учіння про нього.

Нажаль на сучасному етапі курсанти-льотчики ґрунтовно вивчають керівні документи з організації льотної роботи, закони аеродинаміки, управління та ін., але не викладаються закони психологічної та фізіологічної регуляції власної поведінки.

Тобто основою льотного навчання залишається відпрацювання автоматизованих навичок, стандартність дій, стереотипія операцій, предметність мислення, що вважається запорукою формування професійної надійності майбутнього льотчика. Але такої ретельності до формування професійного здоров'я, фізичної підготовленості, отримання психофізіологічних знань про себе – немає.

Таким чином, якщо у багатопрофільному ВВНЗ формується професійна надійність льотчика вищого порядку, то необхідно визнати нестандартність: курсант-льотчик у багатопрофільному ВВНЗ – особливий курсант, тому що сучасний бойовий авіаційний комплекс – це високий рівень технологій та великий спектр бойових завдань, які вимагають від екіпажа високої культури, потужного творчого професійного інтелекту, виражених льотних здібностей, міцного психічного та фізичного здоров'я. Й тільки земними, загальноосвітніми, загальновійськовими мірками професійну надійність курсанта-льотчика не виміряти.

Деякі властивості курсанта-льотчика оцінити взагалі складно. Наприклад соціально-психологічні: дисциплінованість, наявність авантюристичних схильностей, підвищену схильність до необґрунтованого ризику та ін. Деякі ж професійно важливі якості потребують розвитку (окомір, вестибулярна стійкість та ін.). Тому попередження проявів окремих

негативних характеристик особистості та розвиток професійно важливих якостей повинна бути в центрі системи навчання та виховання багатопрофільного ВВНЗ.

Отже професійна готовність майбутнього льотчика являє собою багатогранне явище, що включає не тільки знання про літальний апарат, техніку пілотування, навколишнє середовище, але й про льотчика, його можливості та обмеження, прийоми управління власним станом та ін. Причому значимість знань льотчика про себе у забезпеченні безпеки польотів не менш, чим значимість його знань про техніку пілотування та експлуатацію систем літака. Нажаль такого розуміння в багатопрофільних ВВНЗ ЗС України поки що немає.

Аналіз досвіду льотної підготовки показує, що курсант, який навчений до автоматизму пілотуванню, має тверді знання та вміння не здатний успішно працювати в аварійній ситуації. В той же час авіаційною педагогікою доведено, що ведучою системою регуляції дій є образ польоту та екстраполяційні рефлексії, які здійснюють прогноз на подію, що очікується, тобто розумова активність. Таким чином одним з основних недоліків льотного навчання є те, що головним його об'єктом залишаються сенсомоторні дії. Тобто сформувати професійну надійність курсанта-льотчика відпрацюванням тільки сенсомоторних виконавчих, доведених до автоматизму дій неможливо [2; 3].

Тоді головним об'єктом авіаційної педагогіки, щодо професійної підготовки курсанта-льотчика, доцільно визначити розумову діяльність: мислення, особистісні характеристики, інтелект.

Основними рисами розумової навички є [3]:

- інтелектуальна здібність до переробки неповноцінної інформації, до перетворення неявного сигналу у стимулюючий, що побуджує до виконання конкретних дій;
- гнучке прилаштування до небезпечних умов польоту, що змінюються;
- особистісна активність до пошуку потрібних ознак та їх творчий аналіз;
- швидка мобілізація потрібних в даний момент властивостей психіки: уваги, тонкості відчуттів, розробка нових рішень.

Проблемою льотних ВВНЗ ЗС України є і практичне застосування випускниками знань отриманих у навчальному закладі. Аналіз ефективності діяльності випускників показав, що проблеми службової діяльності знаходяться в сфері повсякденного управління підлеглим особовим складом та бойовим порядком у повітрі.

В структуру готовності випускника-льотчика до професійної діяльності після закінчення ВВНЗ входять наступні компоненти: мотиваційний (позитивне відношення до професії, інтерес до неї); орієнтовний (уявлення про особливості та умови професійної діяльності, про її вимоги до особистості); операційний (володіння способами та прийомами професійної діяльності, необхідними знаннями, вміннями, навиками); волевий (самоконтроль, вміння управляти собою під час виконання службових обов'язків); оціночний (самооцінка своєї професійної підготовленості). Високий рівень розвитку цих компонентів – показник професійної готовності випускника до виконання поставлених завдань.

Після випуску з ВВНЗ готовність льотчика до виконання польотних завдань неможлива без сформованого цілісного образу польоті, здатності до сумісної діяльності, високої мотивації та нервово-психічної стійкості. По мірі набуття повітряного вишколу та просування по службі навантаження все більше падає на розумову сферу, тому що головними стають дії, пов'язані не стільки з управлінням літаком, скільки з рішенням тактичних завдань.

Але необхідно враховувати, що в процесі служби в стройових авіаційних частинах у випускників можуть виникати внутрішні та зовнішні моральні деформації. До внутрішніх причин моральної деформації відносяться: негативний приклад керівництва, перезавантаженість службовою діяльністю, наявність «стелі» (граничного військового звання по посаді); низька моральна вихованість оточуючого льотного колективу; низька правова культура колективу; правовий нігілізм; низький рівень виховної роботи; негативний вплив родини; ізоляваність; обмеженість спілкування з культурним середовищем; певна «кастовість» льотного колективу; незадоволеність матеріальною оплатою та іншими

формами матеріального стимулювання льотної праці; незадоволеність умовами служби; невідповідність рівня кваліфікації посаді, що займається; конспіративність службової діяльності (відсутність громадського контролю).

До зовнішніх причин моральної деформації відносять: соціальна нестабільність; кризи соціальних, ідейних та моральних ідеалів; корумпованість керівного складу; низька соціально-правова захищеність; виконання льотним складом непритаманних йому завдань.

Таким чином, враховуючи вплив умов служби, випускник-льотчик повинен вміти: розвивати особистісну аксіологічну (намагання до творчого професіоналізму, саморозвиток та самовдосконалення, професійно-моральна активність); діагностувати систему ціннісних орієнтирів льотного колективу та відпрацьовувати індивідуальну траєкторію духовно-моральної поведінки; вміти аналізувати загальнокультурну та професійну складові соціального середовища; вміти проводити морально-правову оцінку подій та впливам соціальної дійсності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, «вища воєнно-льотна школа» в умовах освітнього процесу у багатопрофільному ВВНЗ повинна розвивати наступні якості випускників: льотні здібності, інтелект, волеволі якості, організаторські здібності, загальнолюдські якості, мотиваційну сферу, відчуття професійної та соціальної відповідальності.

Тому, з метою формування професійної надійності курсанта-льотчика в умовах освітнього процесу у багатопрофільному ВВНЗ необхідно поєднати: профорієнтацію, професійно-психологічний відбір, процес формування професійних знань, навичок та вмінь, процес формування професійної надійності, процес формування динамічного здоров'я та збереження професійного довголіття, контроль та оцінку професійної готовності. Складність такого освітнього процесу визначається різнохарактерністю та різноплановістю процесів, що формують різні аспекти надійності професійної діяльності військового льотчика.

Список використаних джерел

1. Керницький О.М. Проблеми підготовки курсантів-льотчиків у вищому закладі військової освіти / О.М. Керницький // Зб. наук. пр. Національної академії оборони України. 2004. № 4 (41). С. 19–25.
2. Макаров Р.Н. Психологические основы дидактики летного обучения : учебник / Р.Н. Макаров, Н.А. Нидзий, Ж.К. Шишкин. М. : МАКЧАК, ГЛАУ, 2000. 534 с.
3. Авиационная педагогика : учебник / Р.Н. Макаров, С.Н. Неделько, А.П. Бамбуркин, В.А. Григорецкий. – Москва-Кировоград : МНАПЧАК, ГЛАУ, 2005. 433 с.
4. Невзоров Р.В. Система подготовки курсантов-летчиков на авиационных тренажерах при начальном летном обучении : автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.08 / Р.В. Невзоров. Омск, 2004. 17 с.
5. Невзоров Р. В. Психолого-педагогічні аспекти організації підготовки курсантів-льотчиків до виконання бойових завдань / Р.В. Невзоров, П.М. Онипченко // Збірник наукових праць. Наукові записки кафедри Педагогіки. Харків : ХНУ, 2017. Вип. 41. С. 156–164.
6. Підлубна О.М. Професійна підготовка майбутніх пілотів цивільної авіації в США : автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / О.М. Підлубна. Кропивницький, 2017. 19 с.
7. Сіненко Д.В. Методика оцінки навичок пілотування курсантів-льотчиків в процесі льотної підготовки : автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / Д.В. Сіненко. Харків, 2008. 21 с.
8. Ягупов В.В. Педагогіка : навч. посіб. / В.В. Ягупов. К. : Либідь, 2002. 560 с.

References

1. Kernytskyu, O.M. (2004). Problemi pidgotovri kursantiv-liotchikiv u vishchomu zakladi viiskovoi osvity [*Problems of training cadet-pilots in the higher educational institution of*

military education] Zb. nauk. prats Natsionalnoi akademii oborony Ukrainy – Sb. sciences National Academy of Defense of Ukraine, 4 (41), 19-25 [in Ukrainian].

2. Makarov, R.N., Nidziy, N.A. & Shishkin, Zh.K. (2000). Psikhologicheskie osnovy didaktiki letnogo obucheniia [*Psychological foundations of the didactics of flight training*]. Moskva: MAKCHAK, GLAU [in Russia].

3. Makarov, R.N., Nedelko, S.N., Bamburkin, A.P. & Grigoretskii, V.A. (2005). Aviatsionnaia pedagogika [*Aviation pedagogy*]. Moskva-Kirovograd: MNAPCHAK, GLAU [in Russia].

4. Nevzorov, R.V. (2004). Sistema podgotovki kursantov-letchikov na aviatsionikh trenazhorakh pri nachalnov letnom obuchenii [*The system of preparation of cadets-pilots on the flight simulators with the initial flight training*]. Extended abstract of candidate's thesis. Omsk [in Russia].

5. Nevzorov, R.V. & Onypchenko, P.M. (2017). Psikhologo-pedagogichni aspekti organizatsii pidgotovky kursantiv-liotchikov do vyconania boiovykh zavdan [*Psychological-pedagogical aspects of organization of training of cadet-pilots for execution of combat tasks*]. Zb. nauk. prats. Naukovi zapysky kafedry Pedagogiky – Sb. sciences. Scientific notes of the Department of Pedagogy, 41, 156–164 [in Ukrainian].

6. Pidlubna, O.M. (2017). Profesiina pidgotovka maibutnikh pilotiv tsivilnoi aviatsii v SShA [*Professional training of future pilots of civil aviation in the USA*]. Extended abstract of candidate's thesis. Kropivnitsky [in Ukrainian].

7. Sinenko, D.V. (2008). Metodyka otsinky navichok pilotuvania kursantiv-liotchikov v protsesi liotnoi pidgotovky [*Method of estimation of piloting skills of cadets-pilots in the process of flight preparation*]. Extended abstract of candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].

8. Yagupov, V.V. (2002). Pedagogika [*Pedagogics*]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

ONYPCHENKO Pavel, candidate of pedagogical sciences, Associate Professor, Assistant Professor of the Department of aviation tactics of the flight faculty Kharkov National University of Air Forces;

NEVZOROV Roman, Senior Lecturer of the Department of flight operation and combat application of the aircrafts of the flight faculty Kharkov National University of Air Forces.

THE ROLE OF AVIATION PEDAGOGY IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF CADET-PILOT IN THE CONDITIONS OF MULTIPLE HMES (higher military educational school)

Abstract. *An analysis of the educational process showed that in the multidisciplinary Higher Education Institution, the fostering of the commitment to the flying business of the cadet-pilot is carried out by the flying corporate atmosphere created by the flight commanders, bosses and flights in the process of flying training. And only with the condition of instilling the cadet of dedication to the flight work is formed his personal professional preparedness. The bases of such systemic preparedness are: inexhaustible love of flight, activity to self-improvement, self-knowledge, responsibility before oneself.*

The professional readiness of the future pilot is a multifaceted phenomenon, which includes not only knowledge of the aircraft, piloting technique, the environment, but also about the pilot, his capabilities and limitations, techniques for controlling his own condition, etc. Moreover, the significance of the pilot's knowledge of himself in ensuring flight safety is no less than the significance of his knowledge of the technique of piloting and operation of aircraft systems. Unfortunately, there is no such understanding in the multidisciplinary IDF of the Armed Forces of Ukraine.

Thus, taking into account the impact of the conditions of service, the pilot-pilot should be able to: develop a personal axiological (efforts to creative professionalism, self-development and

self-improvement, professional and moral activity); to diagnose the system of value points of the flight crew and to work out an individual trajectory of spiritual and moral behavior; to be able to analyze the general cultural and professional components of the social environment; Be able to conduct moral and legal assessment of events and influences of social reality.

Therefore, in order to create the professional reliability of a cadet-pilot in the conditions of the educational process in the multidisciplinary Institutions of Internal Affairs, it is necessary to combine: vocational guidance, professional psychological selection, the process of formation of professional knowledge, skills and abilities, the process of formation of professional reliability, the process of formation of dynamic health and professional preservation longevity, control and evaluation of professional preparedness. The complexity of such an educational process is determined by the diverse nature and diversity of processes that shape various aspects of the reliability of the professional activity of the military pilot.

Key words: *educational process, training, cadet-pilot, aviation pedagogy, flight activity, professional reliability.*

*Одержано редакцією: 21.09.2018 р.
Прийнято до публікації: 27.09.2018 р.*